№ 223 Դեկտեմբերի 1 Չորեքշաբթի 1882 Դեկտեմբերի 1 Չորեքշաբթի № 223

ՏԱՍՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:
Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

ՄՇԱԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ
„ՄՇԱԿ“
ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ
(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)
ԱՌԱՋԻԿԱՅ 1883 ԹՒԻՆ
Կը հրատարակվի նոյն ձևով և նոյն պրօգրամայով:

ՊՐՕԳՐԱՄԱ.

I. ՏԷՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ: III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր: IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր: V. ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ: VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ: VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Ֆելիետօն, վէպեր, ինքնուրոյն և թարգմանական յօդուածներ գիտութեան ամեն ճիւղերից, թղթակցութիւններ: VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ: Տարեկան 10 րուբլ, վեց ամսվայ 6 րուբլ, իւրաքանչիւր ամսվայ 1 րուբլ:
ՀԱՏՈՎ համարները 5 կոպէկ:
ՀԱՍՑԷՆ. Тифлисъ, редакція «Мшакъ.»

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Թիւրքիայից: Արտաքին լուրեր:—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ:—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:— ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Լուի Բլան:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

«Кавказъ» լրագիրը յայտնում է որ սխալմամբ գրել էր թէ Թիֆլիսի քաղաքային դումայի համար նոր ընտրված 72 ձայնաւորներից 60 հոգի հայ են: Լրագիրը ուղղում է այժմ իր արած սխալը, յայտնելով որ այդ 60 ձայնաւորներից միայն 56 հոգի հայ են, իսկ 4 հոգի լինելով հայ-կաթօլիկ, պէտք է համարել նրանց վրացիների թւում, որովհետև հայ-կաթօլիկ են: Առաջին հաշւից երևաց որ նոր ընտրված ձայնաւորների թւում 5 հոգի վրացիներ էին, այժմ յայտնվում է որ վրացիները 9 հոգի են:

—

ԷՋՄԻԱԾՆԻՑ բժիշկ Տէր-Գրիգորեանց հեռագրում է մեզ հետևեալը: «Կ. Պօլսից պ. Այվազեանի այստեղ բերած 28 մանուկներից Գէորգեան ճեմարան տեղաւորելու համար, կարողացան ընդունվել միայն 9 հոգի, մնացած 19 մանուկներին Այվազեանին առաջարկվեցաւ յետ տանել իրանց հայրենիքը: Բայց չարաթ երեկոյեան, 27-ին նոյեմբերի, պ. Այվազեան չընդունված երեխաներին Էջմիածնում անխնամ թողնելով, ինքն յանկարծակի ճանապարհ ընկաւ դէպի Թիֆլիս: Պատանիներից չորս հոգին, ամենահասակաւորներից, նոյեմբերի 28-ին չտապեցին ճանապարհ ընկնել դէպի Երևան, յոյս ունենալով Այվազեանին դեռ ևս հանդիպել այդ քաղաքում, բայց նա արդէն այդտեղ չէր: Երեխաները հեռագրով դիմեցին Թիֆլիսի Թիւրքաց հիւպատոսին խնդրելով նրան ստիպել Այվազեանին վերադառնալ Էջմիածին, քանի որ նա բարոյապէս պարտաւոր է յետ տանել նրանց իրանց հայրենիքը. Նոյնանման դանդատով դիմեցին մանուկները և Էջմիածնի Սինոդին: Այդ եղելութեան մասին հաղորդված է և Կ. Պօլսի հայոց պատրիարքարանին ի տեղեկութիւն իրանց ծնողների և ազգականների: Եթէ հայոց հասարակութիւնը չը հոգայ մանուկների մասին, նրանք այստեղ կը փչանան բարոյապէս և ֆիզիկապէս»:

—

«Голосъ» լրագրում կարդում ենք հետևեալը: Մինչև այժմ Հիւսիսային Կովկասի ամբողջ ազգաբնակութիւնը աղը թագաւորական մագաղիններից էր ստանում պուդին 51 կոպէկ վճարելով: Գանձարանը այդ հանգամանքում մեծ ծախսեր էր անում աղի մագաղինների և մանաւանդ աղի փոխադրութեան վրա աղի մագաղիններում, որոնց գոյութիւնը բացատրվում էր նրանով, որ աղ վաճառելու համար մասնաւոր ձեռնարկողներ չը կային Հիւսիսային Կովկասում: Աղի վրա եղած ակցիզը ոչնչացնելուց յետոյ, աղի մասնաւոր առևտուրը Հիւսիսային Կովկասում սկսեց մեծ աջողութեամբ զարգանալ: Այդ հիման վրա, ինչպէս մեզ հաղորդում են, Կովկասի քաղաքական մասի կառավարչապետ իշխան Դոնդուկով-Կորսակով, պետական կայքերի մինիստրի միջոցով առաջարկութիւն ներկայացրեց մինիստրների մասնաժողովին այն բանի մասին, որ, աչքի առաջ ունենալով գանձարանի շահերը Հիւսիսային Կովկասում, հարկաւոր է թագաւորական աղի մագաղինները փակել. բայց որ այդ կարգադրութիւնը սկզբից շատ դժուարութեան մէջ չը դցէ երկրի ազգաբնակութեանը, որ կամենում է աղ ձեռք բերել, մագաղինները միանգամից չը փակել, այլ կամաց կամաց, փակելով այժմ այնպիսի մագաղիններ, որոնց մէջ, աղի ազատ վաճառահանութեան տարածվելու պատճառով, կարևորութիւն չը կայ: Թագաւորական աղի մագաղինները փակելուց յետոյ Հիւսիսային Կովկասում, կը դադարի աղի փոխադրութիւնը վերոյիշեալ մագաղիններում: Մի և նոյն ժամանակ, իշխան Դոնդուկով-Կորսակով միջնորդեց պետական կայքերի մինիստրութեան մօտ, որ այդ վերջինը թոյլ տայ Հիւսիսային Կովկասի բնակիչներին, թագաւորական մագաղիններում աղի փոխադրութիւնը վերացնելուց և կազակների գործադրութեան համար անհրաժեշտ աղի քանակութիւն թողնելուց յետոյ, մնացած աղի ազատ պաշարները ծախել պուդը 10 կոպէկով, գործածութեան այդ անհրաժեշտ առարկան կարելոյն չափ էժանացնելու համար:

—

«Моск. Телеграфъ» լրագրում կարդում ենք հետևեալը: Կովկասի քաղաքական մասի գլխաւոր կառավարչապետ իշխան Դոնդուկով-Կորսակովի ենթադրութիւնները, որը այժմ Պետերբուրգ է գտնվում և որը նպատակ ունի ներկայացնել մէկ շարք իր մշակած նախագծերի, որոնք վերաբերում են իրան յանձնված երկրի կազմակերպութեանը, հետևեալ գլխաւոր հիմունքներ ունեն. 1) Կովկասի քաղաքական մասի գլխաւոր կառավարչապետի կոչումը անփոփոխ է մնում, և այդ կոչումն ունեցող անձը գեներալ-նահանգապետներին յատկացեալ իրաւունքներն ունի, և, բացի դրանից առաջնորդվում է առանձին հրահանգներով և լիազօրութիւններով, որ կը ստանայ նա այդ պաշտօնի վրա նշանակվելու ժամանակ. 2) ստեղծվում է գլխաւոր կառավարչապետի օգնականի նոր պաշտօն, այն պատճառով, որ գլխաւոր կառավարչապետը շատ բազմազբաղ պարապմունքներ ունի և որը միաժամանակ կովկասեան զօրքի գլխաւոր հրամանատար է. 3) զանազան տեսչութիւնների բոլոր առանձին վարչութիւնները ենթարկվում են և յարաբերութիւններ ունեն անմիջապէս մինիստրութիւնների հետ, որոնց որ պատկանում են. 4) գիւղական գործերը շուտով կարգի բերելու և առհասարակ գիւղացիների կազմակերպութեան համար ենթադրված է հիմնել գիւղական գործերի վերաբերեալ առանձին յանձնաժողով. 5) Ջեմստվօի գործերը կանոնաւորելու համար Անդրկովկասում, նրա խճճված և անորոշ դրութեան պատճառով, ենթադրված է կազմել առանձին դետ-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԼՈՒԻ ԲԼԱՆ

—

Հեռագիրը մեզ իմացրեց Լուի Բլանի մահը: Հարկաւ այդ մարդու վախճանը ոչ ֆրանսիական հասարակութիւնը պիտի անպատրաստ գտնէ և ոչ եւրօպական համաշխարհային ինտելլիգենցիան: Լուի Բլանը մեռաւ թողնելով իր ձգտած գործը իր յետևից, նա մեռաւ երբ իր քաղաքական կեանքը արդէն վերջացրած էր վաղուց: Ապագան արդէն դադրել էր նրանից բան սպասելու: Անուանական գլուխ ամբողջ մի կուսակցութեան, որը իր կարգում թւում է Ֆրանսիայի այն բոլոր մարդիկ, որոնցից իւրաքանչիւրը ըստ իր հերթին առաջնորդ է բանւորների ահագին լեգէոնի մի որ և է բաժնին: Լուի Բլանը այն պատմական անձերիցն էր, որոնք իրանց անցեալի դափնիներով պսակված, եթէ կարողանում են մի որ և է դեր խաղալ ներկայի մէջ, այդ միայն շնորհիւ նոր սերունդի անսահման յարգանքի և երախտագիտութեան զգացմունքին:

Տարօրինակ ճակատագիր և, չը նայած այն փայլին, որը դեռ սկզբից նրան շրջապատեց, երբեմն շատ խաբուսիկ ճակատագիր, ինչպէս էր Լուի Բլանինը:

Համարձակ հրապարակախօս, ճարտար հռետոր և պատմաբան, ժողովրդականացած հասարակաց մարդ դեռ երեսուն տարեկան չը լրացած, բարձրացրած դէպի պետական դեր ստիճանը մի հասակում, երբ տաղանդաւոր մարդկերանց հասարակը հազիւ կարողանում է նշմարել հորիզոնում իր հռչակի առաջին կայծերը և որը հազիւ համարձակվում է տենչալ աւելի քան մի համեստ հասարակաց պաշտօն, Լուի Բլանը կարողանում է բռնել տէրութեան մէջ ամենաերևելի խանդերից մէկը և յուսալ փոխել իր երկրի քաղաքական և հասարակաց հիմնարկութիւնները ըստ իր դոկտրինի,—յետոյ, յանկարծ, այդ բարձր աշտարակը գլորվում է գետին: Նոյն րօպէում, երբ նրա բոլոր պլանները պիտի իրագործվէին, բոլորը փչանում է:

Փախուստը, աքսորանքը, հեռուստ պօլէմիկները, անցեալին դիմող մեղադրութիւններ, անկարողութիւնը, որը, մանաւանդ քաղաքական կեանքի մէջ, բացակաների բաժինն է, ահա ինչպէս է վերջանում այդ հասարակաց կեանքի առաջին շրջանը, որը խոստանում էր այնքան փայլուն և տեւողական լինել!

Երբ կայսրութեան յանցանքները և մանաւանդ սխալները յետ բերել տուին նոյն մարդկերանց, որոնցից նա առաջ խույս էր տալել, երբ Նապօլէօն III հիւանդոտ սխմարութիւնը և նրա զօրապետների ու մինիստրների յանցաւոր անճարպիկութիւնը Ֆրանսիային յիշել տուին նրանից թողած քաղաքացիներին, Լուի Բլանը կրկին հանդէս է ելնում: Ինչ են ուզում նրանից. Փարիզը խոյոյն նրան կաաէ այդ, մեծ քաղաքը նրան անուանում է իր առաջին պատգամաւորը պարլամենտում:

Այդ նշանաւոր քուէի մէջ, ցոյց էր տուած մարդուն մեծ հաւատ դէպի քաղաքական մի գործունէութիւն, վերջապէս իր նախկին հռչակի բարձրութեան համեմատ, մեծ հրաւէրք դէպի քաջ գործեր!

Եւ այս անգամ կրկին, նոր անաջողութիւն:

Ջնջված, միայնակ, անազդու մի դեր, առանց մի խղական ազդեցութեան երկրի վրա և ոչ առաւել պարլամենտի ծոցումն անգամ:

Եւ այսպէս երկու անգամ ամենաբարեբաստիկ հանգամանքների բաղդը Լուի Բլանին, այն բաղդերի, որոնք բարձրացնում են մի մարդուն մի կուսակցութեան գլուխ, առաջ քան նշանակել նրան ղեկավար տէրութեան, երկու անգամ ևս Լուի Բլանը թողնում է ձեռքից աջող պատեհը:

Վճռողական երկու մեծ ժամերում կրկնակի անաջողութիւն!

Այո, մի պակասութիւն, գուցէ հոգու կամ բնաւորութեան մի սխա պատճառած լինէր այդպիսի թոյլութիւններ գործունէութեան րօպէներում: Ինչպէս մի հանճար, որը այդ աստիճանի փարթամ եռանդով զարգացած էր այնքան յոյսեր ծնեցնելու համար, իրեն անկարող ցոյց տուեց այն րօպէներում, երբ պիտի նոցա իրագործութիւնը:

Լուի Բլանը պետական մարդ չէր, որը գործին ծարաւ առիթին սպասում լինէր:

Բայց գուցէ նոյն սիրտը շատերին ամենագրաւողական թւաց. գուցէ նրա մեծութիւնը մեծ մասամբ նրա սրտի մեղմութեան մէջ իր բոյնը ունէ՞:

—

Լուի Բլանը պատկանում էր իր ծնունդով այն բուրժուազական կարգին, որին նա այնքան հարուածել է. իր մօր կողմից մինչև անգամ ազնուութեան արիւն էր հոսեցնում իր երակների մէջ:

Նրա նախնիքները, պապը և հայրը վաճառականներ էին: Սարսափի իշխանութեան ժամանակ, 1793-ին, նրա պապը, խառնված լինելով քաղաքական գործերի մէջ, երևեցաւ մինչև անգամ յեղափոխական դատարանի առջև, որը նրան կախաղանի դատապարտեց:

Լ. Բլանի հայրը, պսակվելով ազնուականի աղջկայ հետ, որը նոյնքան անձնատուր էր Նապօլէօն I-ին, որքան իր եղբայրը նորա անհաշտ թշնամին, կապեց իր բաղդը Յովսէփ Բօնապարտի բաղդի հետ, որին նա հետևեց Սպանիա որպէս ֆինանսների գլխաւոր ինսպեկտոր:

Այնտեղ, Մադրիդում ծնվեց Լուի Բլանը, 28 հոկտ. 1811, որպէս պնդում է նրա ամենանոր կենսագրող Լուի Ֆիօ և ոչ 1813, որպէս շատերը կարծում են:

1814 թւի մեծ փոթորիկը, որը Նապօլէօնի կայսրութեան վերջ տուեց, ձգեց ամեն տեղ ցրված ֆրանսիացիներին կրկին Ֆրանսիայի գիրկը: Բարձր աստիճաններից շատերը ընկան. Լուի Բլանը, հետևելով իր հօր, տարուեց Կորսիկա, իր նանի մօտ, որը կղզին երբէք թողած չէր:

Թէ Սպանիայի քաղցր կլիման և թէ Կորսիկայի ժայռոտ բնութիւնը թողել էին իրանց հետքերը Լուի Բլանի բնաւորութեան մէջ: Բանաստեղծական երևակայութիւնը, տաք ճարտարախօսութիւնը, ճոխ խօսուածքը և երաժշտանման անփաթիկ ձայնը,—այդ ամենը յիշեցնում էր մի ժամանակ, որ Լուի Բլանը աշխարհք էր եկել տաք և արևոտ երկրի մէջ:—Կասկած չը կայ, որ Կորսիկա գալով, մի տեղ, որ յայտնի է իր զառօղութեամբ,

նահարկի (земская повинность) առեան մասնաւորապէս կայսրութեան այդ մասի համար:

—

«Голосъ» լրագրին Վարշավայից գրում են հետեւեալը: Այստեղ մեծ տպաւորութիւն գործեց ամերիկական մենամարտը, որ կայացաւ փետրվարին 19-ամեայ Իւլիա Դովարտի և 17-ամեայ Ալէքսանդր Բորօվիչի մէջ: Նրանք երկուսն ևս Ֆիլլբօրնի բրօնզեայ գործարանում աշակերտներ էին և սիրահարվեցան իրանց տան տիրոջ աղջկայ վրա: Այդ սէրը չը կորեց երիտասարդներին միացնող բարեկամութեան կապերը, և նրանք, առաջվան պէս, միասին անց էին կացնում ազատ ժամանակը և անդադար խօսում էին իրանց սիրոյ մասին դէպի տան տիրոջ աղջիկը, որը չէր էլ կասկածում նրանց զգացմունքների մասին: Բայց որովհետև Դովարտ շուտով վերջացրեց իր ուսումը Ֆիլլբօրնի մօտ և աւելի յոյսեր ունէր աջողութեան վրա, այդ պատճառով նրա գլխում մի միտք ծագեց, այն է՝ որ իրանցից մէկը արգելում է միւսին. Նա Բորօվիչին մենամարտ առաջարկեց, որի հետևանքը նրանցից մէկի մահը պէտք է լինէր: Նրանք վճռեցին երեք անգամ դօմինօ խաղալ, և երեքից երկու անգամ տանուլ տուողը պէտք է խմի մի բաժակ ծծմբային թթու: Մենամարտը կայացաւ փետրվարի 12-ին երեկոյեան. երկու անգամ Դովարտ տանուլ տուեց և, ոչ մի րոպէ ժամանակ չը կորցնելով, խմեց մօտիկ դրված ծծմբային թթւով լի բաժակը և իսկոյն ընկաւ մահճակալի վրա, ուր մի քանի րոպէից յետոյ և մեռաւ: Նոյեմբերի 17-ին կատարվում էր այդ գործի քննութիւնը, և մեղադրվածների նստարանի վրա նստած էր Բորօվիչ: Մեղադրում էր պրօկուրօրի օգնական Եանկուլօ, պաշտպանում էր երդուեալ հաւատարմատար Կրժիցկի: Դատարանը աչքի առաջ ունենալով մեղադրվածի երիտասարդութիւնը, անբիծ վարքը և այն, որ մենամարտի սկզբնապատճառը Դովարտն է եղել, դատապարտեց Բորօվիչին երկու շաբաթվայ բանտարկութեան:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Կ. Պօլիս, 15 Նոյեմբերի 1882

Ձեզ ծանօթ է արդէն որ Կ. Պօլսոյ հայոց մէկ մասին մէջ երկու տարիէ ի վեր այն կարծիքն էր գոյացած որ մեք՝ Նկատելով եւրոպական տէրութեանց անյօժարակամութիւնն Հայաստանի բարենորոգմանց մասին՝ հարկ է մեզ որ այսուհետև մօտութիւն ցոյց տանք Թրքաց և անոնցմէ սպասենք ամենայն ինչ: Գաւառաբնակ հայոց վիճակին վատթարանալն չափազանցելով՝ այդ անձինք եւրօպականաց միջամտութեանը (?) կը վերագրէին զայն և կը հռչակէին թէ հայերն մի մեծ սխալ գործեցին Պէրլին գնալով: Հետևաբար կը քարոզէին ամեն կողմ թէ պէտք է անպատճառ կապենք ասկէ վերջը մեր բաղդը Թիւրքի բաղդին հետ և Թիւրք կառավարութենէն միայն ակնկալենք այն բարենորոգումները որոց Հայաստան կը կարօտի:

Այս գաղափարն որ Ներսէսի հրաժարականէն քիչ յառաջ սկսաւ գոյութիւն ունենալ մի քանի բարձրաստիճան պաշտօնեաներու մտքին մէջ, հետզհետէ տարածուեցաւ երկրորդական հայ պաշտօնատարներու և ապա մի քանի երեսփոխաններու մէջ, որք սակաւաթիւ բայց պռուշտող մի խումբ կազմելով՝ զէնք ըրին այս խօսքերն իրենց ձեռքին մէջ Ներսէսի բռնած քաղաքականութիւնը դատապարտելու համար:

Արդէն քանիցս առիթ ունեցած եմք «Մշակի» մէջ ցոյց տալու թէ որքան այս գաղափարն անհիմն և չինծու է. բացատրեցինք շատ անգամ էֆէնդիներու ներքին դիտումներն որք սահմանափակ էին և լոկ անձնական շահէ դրդուած, և ապացուցինք յայտնապէս որ եթէ Թիւրքն այս եղանակաւ կը վարուի հայաբնակ գաւառաց ժողովրդեան հետ, նոյնը կընէ նաև առանց բացառութեան ուրիշ գաւառներն բնակող և այլադաւան ազգաց հետ, վասն զի, ըսինք, Թիւրքն կենալու և մնալու համար ուրիշ կերպ չէ կարող ընել, գոնէ այնպէս համոզուած են Թիւրքիան այժմ կառավարողներն:

Պէտք չը կայ այս միջոցիս քննել վերստին թէ ուր կը տանի այս գրութիւն զօսմանեան մեծազօր տէրութիւնն, վասն զի ամեն ոք աներկբայութեամբ գիտէ թէ նա դէպի ուր կառաջնորդուի: Ինչ որ ալ ըլլայ նորա ճակատագիրն, զմեզ բոլորովին անտարբեր կը թողուն քանզի ամեն չուայտութիւն պէտք է վերջապէս մի սահման ունենայ: Մեզ այն միայն հարկ է գիտնալ որ այսպիսի մի կառավարութեան հետ անքակտելի կապերով կապուիլն, յայտնապէս անձնասպանութեան դատապարտել է և մեր անձն և հետևաբար պէտք չէ անսամք մէկ քանի նուրբ քաղաքագէտ ձևացող հայ էֆէնդիներու խրատին և մաքառինք մինչև վերջը անոնց մեքենայութեանց դէմ:

Արդէն հայկական խնդիրն որ հազիւ ծլած փըթելու վրայ է, տէրութիւնք ունելիի ծայրով բռնել կերևին: Երևակայեցէք, եթէ հանդիսաբար և ի լուր աշխարհի հայերն գան հրատարակել այսօր թէ ոչ մի գանգատ ունին Օսմանեան բարեխնամ կառավարութեան դէմ, և եթէ փոխադարձաբար Թիւրք կառավարութիւնն փաստ բռնէ հայոց ըրած գոհունակութեան և երախտագիտութեան ցոյցերն, քանի կանգուն խորութեամբ և որչափ ժամանակի համար կը թաղուի հայոց հարցն, որու յուղուիլն անգամ ոմանք այն ժամանակ հըրաշից կարգը դասեցին: Եւ սակայն այս վերջին քաղաքականութիւնն է որ այս օրերս մեր մէջ յաղթանակ տանիլ կերևի, եթէ պատրիարքական տեղապահի ընտրութեան համար քաղաքական ժողով կազմող անդամներէն դատելու ըլլանք:

Այդ 14 անձինք, որոց մէջ առնուազն չորս վսեմափայլ կայ, հակամիտեալ են, գոնէ ամենամեծ մասամբ, այնպիսի մի ընթացք բռնելու որ Դուռը հաշտուի (?) հայոց հետ, նոցա վրայ ունեցած անվստահութիւնը մէկ կողմ դնէ և այնուհետև հայերն և Հայաստանը, ի շնորհս կառավարութեան ներմուծելիք բարենորոգմանց, երջանկաւէտ կեանք վայելեն: Կը տեսնէք որ սոցա միտքը պարզապէս ձեր նախանձը գրգռել է մեր վրայ:

Կուզեն նաև այդ էֆէնդիներն որ այնպիսի մի անձ տեղապահ ընտրեն որ բոլորովին համապատասխանէ իրենց պրօգրամին. փոյթ չէ ով որ ալ ըլլայ նա: Մի հաստավիզ, դատարկապլուխ, անկար և վատահամբաւեալ եպիսկոպոս ալ իրենց գործին կուգայ, բաւական է որ նա Թրքամոլ մէկը ըլլայ և կամ քաշեն տանեն զայն ուր որ կամին: Այդ հանգամանաց մէջ, քանի որ այս յատկութիւններն են միայն իրենց պահանջածը՝ բնական է որ կանդիդատներ շատ ունեն այժմ Թիւրքիոյ մէջ գտնուած բարձրաստիճան հայ եկեղեցականաց մէջ: Այս վերջիններուն կարող է տիպար հանդիսանալ Պրուսայի առաջնորդ Բարթողիմէոս արքեպիսկոպոսը: Երևակայեցէք մի անձ որ կեանքը փաշայներու Թ Է Մ Է Ն Ն Է Հ ընելով անցուցած է, կազմով, ձևով և բարքով կատարեալ մի վեղարաւոր Թիւրք: Մի մարդ որ այնքան տգէտ է որ գաղափար անգամ չունենալով քաղաքականացեալ աշխարհի վրայ, անկեղծօրէն համոզուած է որ Թիւրքն ամեն մասամբ կը գերազանցէ ուրիշ ազգերն. որու գրատան մէջ երկու գիրք միայն կը գտնուի, մէկը Պղնձէ քաղաք և միւսը Երազահան, որ ութն տարի Պրուսայի մէջ առաջնորդութիւն ընելով անտարբեր կեցեր է միշտ եկեղեցւոյն և դպրոցին բարեկարգութեանը, որու օրով օտարներն հանգիստ ասպարէզ են գտած հայ մանկտին դաստիարակելու պատրուակաւ միտքերը ազգութեան գաղափարէն անջատելու: Մտքերնիդ բերէք մի մարդ որ քիչ օր յառաջ Թիւրք կառավարիչ Ահմէտ Վէֆիք փաշան առաջնորդարանը խնճոյքի հրաւիրելով՝ կը հանդուրժէ որ այդ զառամեալ, բայց վավաշոտ վսեմութիւնն գնայ այն տեղ դերասանուհիներու ընկերակցութեամբ և կը թողու որ հայաստանեաց եկեղեցւոյ մի վարդապետ, իւր փոխանորդը, ըսպասաւորէ այն սեղանի շուրջը և գինի մատռուակէ:

Եւ այս մարդն է որ մեր էֆէնդիներու կանդիդատն է պատրիարքական աթոռին, այս կամ ասոր նման մէկն է, Աստուած իմ, որ կոչուած է Ներսէս Վարժապետեանի յաջորդելու!

Եթէ այսօր մէկ կամ երկու եպիսկոպոսունք կը գտնուին մեր մէջ որք արժանի են այդպիսի մի պաշտօնի, անոնք կը հալածուին, կանբաստանուին Թրքամոլ կուսակցութենէն, վասն զի անոնք բաւական ուսեալ, բաւական հեռատես և ամօթխած են էֆէնդիներու ձեռք գործիք չըլլալու և չարունակելու ինչ որ լաւագոյն ճանապարհն է մեր ազգին բարօրութեանը, փրկութեանը համար, այն ճանապարհն որ Ներսէս ցոյց տուաւ արդէն:

Այնպիսի մի տեղապահ կամ պատրիարք կը կամին այդ անձնասէր պարոններն, որու առաջին գործը ըլլայ երթալ «մեղայ» գոչել Թիւրք նախարարաց առջև, որ շրջաբերականներով պատւիրէ ամեն առաջնորդաց որ այլ ևս չը գանգատին Թիւրք պաշտօնեաներէն կամ պահանջքնին մեղմացնեն, եղած հարստահարութիւններն որքան կարելի է չը հրատարակեն: Կուզեն վերջապէս որ նորընտիր տեղապահն կամ պատրիարքը յայտ առնէ որոշակի դեսպանաց թէ հայն բնաւ գանգատելու տեղի չունի կառավարութենէն և թէ հայն ու Թիւրքը կպած, միացած ըլլալով իրարու, ինչպէս ծառն իր կեղևին հետ, պէտք չը կայ որ օտարն իւր մատը նոցա մէջ մոցնէ: Այս է այժմեան հայ վարչութեան քաղաքականութիւնը և հաւատացէք որ ոչինչ պիտի խնայէ քաշեցնելու համար զայն: Այս յիմար և ստոր քաղաքականութիւնը առաջին յաջող մի քայլ առած պիտի ըլլայ ուրեմն եթէ կարողանայ ընտրել տալ իր ուզած անձերէն մէկը իբր տեղապահ: Խնդիր է սակայն գիտնալ թէ պիտի յաջողի՞ արդեօք: Եթէ քաղաքական ժողովի 14 անդամոց քուէովն կարողանար կատարուիլ այդ ընտրութիւն՝ բնաւ տարակոյս չը կար այդ մասին: Բայց այժմ ամենուն յոյսը կրօնական ժողովոյ 14 անդամոց քուէին վրայ է, որք միանալով առջիններուն հետ պիտի կազմեն խառն ժողովն և այդ ընտրութեան ձեռնարկեն:

Արդ՝ այս միջոցիս չը կայ բնաւ աւելի անկայլին բան քան մեր եկեղեցական հարց կարծիքն: Ասոնք այնքան անհեթեթ վարմունք ունեցան, մանաւանդ այս վերջին օրերս, այնքան վարկերնին ժողովրդեան առաջ կորուսին, այնքան կեղծ և տարտամ ցոյց տուին ինքզինքնին, որ կարելի չէ կատարեալ վստահութիւն ունենալ անոնց տալիք քուէին վրայ: Մէկ քանի խ ա ծ ղ ա ն ն ե ր կան որք վերջի վայրկեանին կարող են բարոյական ճնշում բանեցնել անոնց վրայ, որով հակառակ ամեն վստահացուցիչ զրոյցներուն, յետին անարժանին կարելի է պատրիարքական տեղապահութեան բաժին իյնել:

14 կղերականաց երկբայելի քուէնն է ուրեմն որ զմեզ անկարելիութեան մէջ կը դնէ որ և է կանխագուշակութիւն մը ընելու, հաւանականութիւն մը անգամ ցոյց տալու, ընտրուելիք անձին անուանը վերաբերմամբ: Մէկ քանի օր հազիւ կուզէ սակայն այդ ընտրութեան, և այն ատեն կը յայտնուի թէ ո՞ր քաղաքականութիւնը վերջ-

---

կրթված մի շրջանի մէջ, որի սովորութիւնները յայտնի են իրենց անսանձելի վայրենութիւնով, նրա բնաւորութիւնը ստացած լինի այդ խրոխտ ձևերը և բնաւորութիւնը, այդ նախանձոտ կերպարանքը,—որոնք, թէպէտ և ամոքած սառը քաղաքավարական ձևերով և գրականական խնայողութեամբ, աւելի քան մի անգամ երևացել են նրա վարվողութեան և նրա գրուածքների մէջ:

17 տարեկան հասակում Լ. Բլանը վերջացրած էր իր ուսումը: Մտածեցէք միայն, որ այդ բոլոր գրական կրթութիւնն էր, որ նա ստացել էր և որ շատ տարիներ չը պիտի անցնէին, որ այդ պատանին առաջի գրողների շարքում ընկնէր:

Այդ միջոցին նրա հօր նիւթականը վատթարացաւ: Լուի Բլանը գնում է իր հօրեղբայր Կօցցօդի Բօրջիօի մօտ, որը այն ժամանակ ռուսաց դեսպան էր Ֆրանսիայում: Բօքայլ, դէլլիկատ, երկչոտ, կօլօլ և կարմրող թշերով, երեխայական բօցով, Լուի Բլանը չը նայած իր 17 տարիներին, տասներկուսից աւելի չէր թւում:

Լ. Բլանը պահանջում էր մի որև է աշխատանք, Կօցցօ դի Բօրջիօն պատասխանեց նրան մի քսակ ոսկիների առաջարկութեամբ. «Էհ, ինչ կուզէք, բարեկամ, աւելցրեց դեսպանը իր իտալական ակցենտով, ես էլ ոչինչ չեմ կարող! «Նա իմ բարեկամն էր և նա այլ ևս այստեղ չէ»: Այս ասելով նա ցոյց տուեց կարլ X-ի մի բիւստի վրա:

Լուի Բլանը վիրաւորվեց այդ եղանակից, դրեց փողը վառարանի վերը, յետ քաշվեց առանց մի խօսք անգամ արտասանելու:

Նրան յաջողվեց քանի մի օրից յետ ներկայանալ այն ժամանակում ամենակարող գքսուհի Դինօ-ի, Տալլէյրանի քրոջ աղջկայ մօտ:

Պատմում են, որ տեսնելով Լուի Բլանին, տիկին դը Դինօն չը կարողացաւ զսպել իր արհամարհական ծիծաղը և որ, իր հովհարի ծայրով չփելով երիտասարդի թշերին, նա բացականչեց. բայց, իմ սիրելի քերովբէ, առաջ քան դուք ձեր աշակերտութիւնը անէք դեսպանատների մէջ, ըսպասեցէք գոնէ որ ձեր բոլոր ատամները բուսնեն!

Չը նայած այդ երկու ապաբաղդութիւններին, Լուի Բլանը շարունակեց իր այցելութիւնների ընթացքը:

Մի կերպով նրան ներկայացնում են վերջապէս դուքս Դեկազի մօտ: Դեկազը այն ժամանակվայ պետերի ժողովի մեծ րեֆերենտարը, ապրում էր Լուքսենբուրգի պալատում: Բլանին հովանաւորող անձը սկսում է ի հարկէ յիշել երիտասարդի և ծընունդը և կրթութիւնը և այլն, այն ժամանակ դուքսը, որ իր լրագիրը կարդալով էր զբաղված, դառնում է դէպի Լ. Բլանը և սրա հովանաւորողի ձևով նրա ծնօտին մատով խփելով, ասում է նրան: «Լաւ, մենք կը տեսնենք թէ ինչ կարելի է անել այս փոքրիկ տղայի համար!»

Լուի Բլանը դուրս է գալիս զզված այդ այցելութիւնից, այս անգամ նա երդվում է, որ սա կը լինի վերջինը և վճռում է իր ապագան միայն իրանից սպասել:

Զրկանք և խնայողութիւն! Զանազան տեղեր, նրան յետոյ առաջարկեցին, սախպված էր Լ. Բլանը մերժել, այդ պաշտօնները կատարելու մէջ ոչ մի մտաւորական զարգացման կարեւորութիւն չը տեսնելով:

Ցետ քաշված տանիքների բարձր խրճիթներում, Լուի Բլանը, որպէս հաւատացնում են, շատ անգամ զղջացել էր, որ ոչ մի ձեռքի արհեստ չէր սովորել, դրանով ապրուստ վաստակելու համար:

Այդ լքեալ, բայց ոչ բարոյապէս ոչնչացած դրութեան մէջ, նա կարդում էր, կարդում և շատ կարդում, այդպիսով նա կուլ տուեց կարճ միջոցում Մաբլիս, Մօրելլիս և այլեր: Բայց մի հեղինակ նրան մանաւանդ հետաքրքրում էր, այդ դեմօկրատ Րուսսօն էր, որի ճակատագրի և իրան մէջ նա աւելի քան մի նմանողութիւն էր գտնում:

Սակայն, պատեհը եկաւ, որ Լուի Բլանին առաջարկեց Արրաս քաղաքի մի քաղաքացի լինել իր որդու դաստիարակ: Լ. Բլանը գնաց այնտեղ ուր նա համբերեց երկու տարի:

—

Մի քանի խղճալի բանաստեղծութիւններ, որ սկսեց գրել Լուի Բլանը, յառելով ռօմանտիզմից ժամանակին տուած ուժեղ ուղղութեան, և որոնք չը նայած բոլոր թշուառութեան՝ գաւառական ակադեմիայից պսակվեցան, երկար չը գրաղեցրին Լուի Բլանին: Բայց ակադեմիա ներկայացրած մի ներբող Րեստաւրացիայի հակառակորդ Մանուէլին, գրաւեց տեղային մի լրագրապետի ուշադրութիւնը երիտասարդի վրա: Լուի Բլանի դէբիւտը մամուլի մէջ զարմանալի փայլուն էր: 1844 թւին Լ. Բլանը տեղափոխվեց կրկին Փարիզ:

Դա մի ամբողջ անեկդօտ է, թէ ինչպէս Լուի Բլանը սկսեց մասնակցել Փարիզի մամուլին: Այդ անեկդօտը շատ անգամ է պատմվել, որպէս զի նա շատերին ծանօթ չը լինէր: Թէ ինչպէս երիտասարդ գրողը ի զուր չարչարվում էր այն ժամանակվայ հռչակաւոր «Ազգայինի» լրագրի խմբագրին տեսնելու, թէ ինչպէս, սպառված այդքան գնալ գալուց, փողոցներով անցնելիս նա կարդում է «Առողջ միտք» լրագրի յայտարարը և թռչում ուղղակի գնալ այս վերջինի խմբագրի մօտ այն երկու յօդուածները նրան ներկայացնելու, որ նա «Ազգայինի» համար էր պատրաստել, երկար կը լինէր մանրամասը պատմել: Այսպէս կամ այնպէս Լ. Բլանը ներկայանում է «Առողջ մտքի» խմբագրին, որին նա պատմում է իր այցելութեան առարկան:

«Բայց, mon cher enfant, ասում է նրան խմբագիրը, դուք հազիւ դեռ գիմնազիայից էք դուրս գալիս, սպասեցէք!» Լուի Բլանը յամառում է, խօսում իր յօդուածների մասին դաւառական թերթերի մէջ:

«Բարի! ասում է խմբագիրը ժպտալով, նստեցէք ահա այնտեղ և ինձ մի որ և իցէ բան գրեցէք: Լուի Բլանը նստում է խմբագրութեան սեղանի մօտ, վերցնում է լրագիրները և հանդիպում «Journal des Débats»-ի մէջ մի յօդուածի, որը ուղիղ հէնց երիտասարդ մարդկերանց վրա էր յարձակվում, որոնք խառնվում են քաղաքական գործերի մէջ, մեղադրելով նրանց թէ անզարգացողութեան և թէ սառնասրտութեան բացակայութեան մէջ:

Քանի րոպէից յետ Լ. Բլանը ներկայացնում է իր յօդուածը լրագրապետին, որի մէջ նա ասում էր թէ ինչ գործեր են չինել ջահիլ մարդիկ վերանորոգութիւնների գործի մէջ և ցոյց էր տալիս հին քաղաքագէտների կարծիքական ուսումը շատ անգամ միայն քօղարկած իր մէջ ինքնասիրութեան և եղծումի հոգին:

նականապէս յաղթանակելու բաղձն ունի, թըրքակա՞նը թէ… ոչ թրքականը:

Մ. Վ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Բեռլինից հեռագրում են Նոյեմբերի 22-ին: Երէկ վախճանվեցաւ դուքս Մէյնինգենեանի 82 ամեայ հայրը:

—«Րէյտերի գործակալութեանը» Կ. Պօլսից հեռագրում են: Սաիդ-փաշա կրկին առաջին մինիստր է նշանակված մեծ վիզիրի տիտղոսով. Սաիդ-փաշայի մասին սուլթանի գրած հատտի մէջ ասված է. «Սաիդի ըրջամտութիւնը և ազնուութիւնը կարող են սուլթանի ցանկացած կարգը հաստատել, և այդ պատճառով նորին մեծութիւնը նշանակում է նրան առաջին մինիստր մեծ վիզիրի տիտղոսով:»

—«Post» լրագրի փարիզի թղթակիցը հաղորդում է, որ Նոյեմբերի 29-ին գերմանական դեսպան իշխան Հօհէնլօէ և ռուսաց դեսպան իշխան Օրլօվ, ինչպէս և օտար պետութիւնների ներկայացուցիչների մեծ մասը, անձամբ տեղեկանում էին Գամբետայի բնակարանում նրա առողջութեան մասին և թողեցին իրանց այցետոմսերը:

—Ամբողջ անգլիական մամուլը, մանաւանդ պահպանողականը, ներկայումս զբաղվում է Մադագասկարի խնդրով: «Standard» լրագիրը ասում է, որ Անգլիայի առևտուրը չորս անգամ աւելի է Ֆրանսիայի առևտրից նոյն կղզու հետ: Անգլիացիների համար շատ նշանաւոր է, որ Մադագասկարը անկախ մնայ, և իրանք հեշտութեամբ չեն համաձայնվի, որ այդ անկախութեանը զիպչեն:

—Փարիզից հեռագրում են Նոյեմբերի 23-ին: Մինիստրների խորհրդի նիստին, Դիւկլէրկ հաղորդեց Մադագասկարի և Եգիպտական հարցերի վերաբերեալ հեռագիրներ. սպասում են Անգլիայի նոր առաջարկութիւններին:

—Լօնդօնից Նոյեմբերի 24-ին հեռագրում են: Անգլիական մինիստրների երէկվայ խորհրդի մէջ քննվում էր Մադագասկարի խնդիրը: Խորհուրդը վճռեց յանձնել լորդ Լայօնսին յայտնել ֆրանսիական կառավարութեանը, որ Անգլիան չի թոյլ տայ Ֆրանսիային բռնի կերպով տարածել հովանաւորութիւնը Մադագասկարի վրա:

—Հռոմից հեռագրում են Նոյեմբերի 23-ին: Պապի հետ տեսակցելուց յետոյ, ռուսաց արտաքին գործերի մինիստր Գիրս երկար ժամանակ խօսակցում էր պետական քարտուղար Եակօբինի հետ: Նրանք քննում էին ռուս-կաթօլիկական բոլոր վիճելի հարցերը:

—Կ. Պօլսից հեռագրում են Նոյեմբերի 23-ին: Հաստատ աղբիւրներից հաղորդում են, որ սուլթանը սաստիկ կասկածոտ և երկչոտ է դարձել և վախենում է թէ իրան էլ Աբդուլ-Ազիզի օրը կը գցեն: Նա փոխեց իրան շրջապատող անձինքներին, որովհետև ամենքին դաւաճան է համարում:

—Փարիզից հեռագրում են Նոյեմբերի 24-ին: Ֆրանսիան պարտաւորվեցաւ Ընկերութեան կղզիները գիջելու փոխանակ մշտական թոշակ տալ Տահիտի թագաւորական ընտանիքի անդամներին և վճարել Պօմարէ թագաւորի պարտքերը. այդ պատճառով Ֆրանսիան արդէն վճարեց ամբողջ 46,000 ֆրանկ պարտքը: Անգլիայի հետ բանակցութիւնները Մադագասկարի վերաբերութեամբ, ինչպէս երևում է, վերջացան: Անգլիան չի խառնվի Մադագասկարի հարցում: Փարիզի շուրջը և գաւառներում հեղեղը մեծ աւերմունքներ է անում. ջուրը գետերում շարունակում է աւելանալ:

—Վիէննայից հեռագրում են Նոյեմբերի 24 ին: Փողոցային վերջին անկարգութիւնների պատճառով կալանաւորվածները այսօր ներկայացան դատարանի առաջ: Ութը մարդիկ դատապարտվեցան երկու ամսվայ և երկու շաբաթվայ բանտարկութեան. մնացած երեքը արձակված են:

—Կայիրէից հեռագրում են Նոյեմբերի 24-ին: Արաբի-փաշա լորդ Դիւֆէրինին, Մալէտին և Վիլսօնին նամակներ գրեց, որոնց մէջ շնորհակալութիւն է յայտնում նրանց միջամտութեան համար: Արաբիի աքսորի տեղը համարում են Բարբէյուսոյ հրուանդանը կամ Գիբրալտարը: Ասում են, որ երբ թէ ապստամբութեան մնացած առաջնորդներին առանց դատարանին ենթարկելու, խէդիվը կը ների, բացի Սուլէյմանից, որին վաղը Ալէքսանդրիա կը բերեն և զինուորական դատաստանի կենթարկեն:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մազերի գոյնի արագ փոխվելու հարցը այժմ վերջնականապէս վճռված է: Նօրերումս ջղային զօրեղ ցնցումի պատճառով (կորուստ բօրսայի վրա), մէկ 38-ամեայ կնոջ մօտ սկսվեցան սաստիկ նէվրալգիական ցաւեր, մանաւանդ գլխի մազոտ մասում, և ոչ մէկ դեղ չէր օգնում: Չորս օրից յետոյ, ցերեկվայ երկու ժամին կնոջ գլխի մազերը դեռ ևս սև էին, բայց երեկոյեան 7 ժամին մազերը ամեն տեղ սկսեցին շիկանալ, և տեղ տեղ մինչև անգամ սպիտակեցին, իսկ մարմնի մնացած մասերում մազերը սև մնացին: Ահագին դօզա բրօմիստեան կալիի ազդեցութեան տակ ցաւերը սկսեցին վերջանալ, բայց մազերը աւելի և աւելի սկսեցին սպիտակել և թափվել: Հիւանդը առողջացաւ, բայց բոլորովին ճաղատացաւ, իսկ կողքերում և ծօծրակի վրա մնացած մազերը մասամբ շէկ էին, և մասամբ սպիտակ:

* * *

Նոր տարին բիրմանցիների մօտ: փոխանակ նոր տարին շնորհաւորելու և «նոր բաղդ» ցանկանալու, բիրմանցիները նոր տարվայ օրը ողջունում են միմեանց ջրով որպէս մաքրվելու նշան: Այդպիսով աբեղաներին մեծ պատւով մատուցանում են ջուրը. բարձրաստիճան անձանց ջուրը մատուցանում են խորին յարգանքով, սրբազան առարկաները ջերմեռանդութեամբ լուանում են ջրով, իսկ երիտասարդ մարդկանց համար նոր տարվայ օրը մի պատրուակ է ամեն տեսակ հանաքներ անելու, որոնց մէջ գլխաւոր դերը ջուրն է խաղում:

* * *

«Caulois» լրագիրը պատմում է այն դժբախտութեան մասին, որ այս օրերս պատահեցաւ Գամբէտային: Ըստ սովորութեան, Գամբէտա շաբաթ օր գնաց իր կալուածքը, որ գտնվում է Վիլ-Դավրէի մօտ: Գամբէտան մնաց այնտեղ միայնակ իր Պօլ անունով ծառայի հետ: Առաւօտեան նախաճաշիկից առաջ նա զբօսնում էր այգիում, ձեռքին բռնած ունենալով ատրճանակը, որի կազմակերպութիւնը կամենում էր փորձել: Յանկարծ ատրճանակը արձակվեցաւ: Գնտակը անցաւ ձախ ձեռքի փափուկ մասի միջով: Գամբէտան օրօրվեցաւ, և փոքր էր մնում որ ընկնէր, բայց նրա ծառան բռնեց նրան: Բժշկապետ Շարկօ, որը անյապաղ եկաւ, հաւատացրեց, որ վէրքը անվտանգ է. Շարկօի այցելութիւնից յետոյ Գամբէտան հեռագիր ուղարկեց «République Française» լրագրի խմբագրութեանը, որը և հաղորդեց այդ հեռագիրը «Հավասի Գործակալութեանը.» Ժիւլ Գրէվի և բոլոր մինիստրները երկու անգամ արդէն մարդիկ են ուղարկել Վիլ-Դավրէ Գամբէտայի առողջութեան մասին տեղեկանալու համար:

* * *

Հեղեղները Գերմանիայում: Բեռլինից այսօրվայ ստացած լրագիրները բազմաթիւ մանրամանութիւններ են հաղորդում հեղեղների մասին, որոնք ներկայ ժամանակում աւերում են Ռէյնի և Մայնի ափերի մի մասը: Կասսելում ջուրը չեղած բարձրութեան հասաւ: Ֆուլդայի աջ ափի վրա գտնված քաղաքի ամբողջ մասը, Լէյպցիգեան արուարձանը, և նոյնպէս բոլոր հարևան գիւղերը գտնվում են մի քանի մէտր բարձրութիւն ունեցող ջրի տակ: Բնակիչները ստիպված են վերին յարկերը անցնել, հաղորդակցութիւնները կտրված են և միայն փոքրիկ նաւակների միջնորդութեամբ ունեն հաղորդակցութիւն. գործածութեան ամենաանհրաժեշտ առարկաների գները սաստիկ բարձրացել են: Հեղեղի պատճառած վնասները ահագին են: Երկաթուղու ամբարտակները և դաշտերը հեղեղված են: Բայց աւելի մեծ թշուառութիւններ պատճառեց գետերի մեծանալը Վերին Պֆալցում, որոնք մի քանի ժամում ահագին լճի փոխվեցան: Նէյշտադտում ջուրը մի քանի տներ փլցրեց: Ֆրանկֆուրտ Մայնի վրա քաղաքի մեծ մասը ջրասոյզ է եղած: Մայնի երկու կողմերում ևս փօստային և երկաթուղու հաղորդակցութիւնները կտրված են: Ռէյնի ափերը Մայնցից մինչև Կէօլն և աւելի հեռու մեծ տարածութեամբ հեղեղված են: Կօմբլէնցում հեղեղը ահագին չափերի հասաւ, այնտեղի կամուրջին վտանգ է սպառնում: Կէօլնը ամբողջապէս հեղեղված է և ջուրը անցաւ տների առաջին յարկում: Բնագիտական գեղեցիկ այգին ոչնչացրած է, որի մէջ շատ գազաններ կոտորվեցան: Կէօլնի շրջականները սաստիկ աւերմունքի ենթարկվեցան: Հաղորդակցութիւնները կտրված են և աղքատութիւնը մեծ երկիւղի մէջ է գլանվում:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 Նոյեմբերի: „Русскій Инвалидъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ Գլխաւոր Շտաբի Ակադեմիայի յիսունամեակի տօնախմբութեան բացման ժամանակ պատերազմական մինիստրը յանձնեց Ակադեմիայի կառավարչին Բարձրագոյն Հրովարտակ, որի մէջ թւած են Ակադեմիայի մատուցած ծառայութիւնները և որի մէջ համոզմունք է յայտնված, թէ Գլխաւոր Շտաբը իր գիտութեամբ, աշխատանքներով և բարոյական սկզբունքների հաստատութեամբ ընդ միշտ արժանի կը լինի այն հաւատարմութեանը, որ նա վայելել է և արդարացրել ազնիւ, վեհ և հաւատարիմ ծառայութեամբ Թագաւորին և Հայրենիքին: Թագաւորի և Մեծ Իշխանների ներկայութեամբ կատարված մաղթանքից յետոյ Թագաւոր Կայսրին ներկայացվեցաւ ոսկէ մեդալ ի յիշատակ Ակադեմիայի յիսնամեակի: Թագաւորը ուսանողներին և Գլխաւոր Շտաբին յայտնեց շնորհակալութիւն ծառայութեան համար և համոզմունք, որ այսուհետև էլ Ակադեմիան նոյնքան արժանի օֆիցերներ կը պատրաստէ: Ակադեմիայի կառավարիչը նուիրեց Թագաւորին մի փունջ, որ կապված էր էկսիլբանտներով և շրջապատված էր գլխաւոր շտաբի ժապաւէններով և կարով: Ժապաւէնի վրա գրված է, „1832—1882 թ.“: Բազմաթիւ հեռագիրներ են ստացված, որոնց թւում դուքս Ալբերտից: Այսօր լինելու է հանդիսաւոր ակտ և պատգամաւորների ընդունելութիւն, իսկ երեկոյեան ճաշ ազնուականների ժողովարանում: "Голосъ" լրագիրը հաղորդում է, որ ենթադրված է 1883 թուականի յունվարի 1-ից հիմնել Արևմտեան Սիբիրիայի ուսումնարանական շրջան, որ ենթարկված կը լինի առանձին հոգաբարձուի: Հարաւ-արևմտեան երկաթուղիների Օդեսայի բաժնի մէջ Պօպելիւխա կայարանի մօտ քանդվեցաւ երկաթուղու գիծը: Շարժողութիւնը շարունակվում է այդ տեղը ճանապարհորդներին վագօններից իջեցնելով:

ԻԶՄԱՅԻԼ, 29 Նոյեմբերի: Իզմայիլի և Սուլինի մէջ ռուսաց շոգենաւ "Юрій", որ Բօլգարիայից գնում էր Օդեսա, դիպաւ անգլիական շոգենաւին և յատակը գնաց: Կորած են 9 մարդիկ:

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕՍԼԱՎ, 29 Նոյեմբերի: Զեմստվօի ժողովը Նոյեմբերի 30-ին կը քննի պաշարեղէնների, զեմստվօի լրագրի հրատարակման և բժիշկ կանանց գործունէութեան ընդարձակման հարցերը:

ՏԱՇԿԵՆՏ, 29 Նոյեմբերի: Առևտրականները երկիւղ են կրում, որ կովկասեան տրանզիտը կարող է յետ մղել և ռուսաց ապրանքները Միջին Ասիայի վաճառանոցներից:

ՉԻՍՏՕՊՕԼ, 29 Նոյեմբերի: Գետերը սառուցով ծածկվեցան: Հացը բերվում է:

ՄԱՆԻԼԼԱ, 29 Նոյեմբերի: Փոթորիկը աւերեց քաղաքի մեծ մասը: Վնասվածները շատ են, վնասները ահագին են:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 29 Նոյեմբերի: „С.-Петербургскія Вѣдомости„ լրագիրը հաղորդում է, որ ներքին գործերի մինիստրութեանը առաջարկված է գաղթականական բիւրօներ հիմնել գաղթականութիւնը կանօնաւորելու համար: Բացի այդ գաղթականութեան կենտրոններում երկրագործական գործիքների պահեստներ կը կազմվեն, որոնք կը տրվեն գիւղացիներին վճարը մաս մաս հատուցանելու պայմանով: Բացի այդ աղքատներին կը տրվեն սերմեր ցանելու համար:

ԼՕՆԴՕՆ, 29 Նոյեմբերի: Շուտով լորդ Դերբի կը մտնի մինիստրութեան մէջ Դեօֆֆերինի տեղ: Անգլիական դեսպան Կ. Պօլսի մէջ նշանակվում է Էլիօտ, որ դեսպան էր աւստրիական կառավարութեան մօտ, իսկ նրա պաշտօնը երևի կը ստանայ լորդ Դեօֆերին:

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագիրը, հիացած, խնդրում է Լուի Բլանին, որքան կարելի է շատ այդպիսի յօդուածներ ուղարկել իրան, և հազիւ երկու ամիս անցած, նա վերջնականապէս սկսում է պատկանել խմբագրութեան տարեկան երեք հազար ֆրանկ ռոճիկով. իսկ քիչ ժամանակ էլ անցած, նա արդէն սկսում է բաժանել խմբագրութիւնը խմբագրապետի հետ:

Մի անգամ ոտը դանդուլի մէջ, Լուի Բլանը դառնում է անդադրելի մարդ:

Կրքայոյզ առանց բռնի լինելու, տաք՝ առանց անձնաւորութիւններ վիրաւորելու, ճոխ՝ առանց կրկնողութիւնների և երկարաբանութեան, նա բաջ սրտով սկսեց հալածել յունիսի կառավարութեան եղծումները և նրա բռնաբարութիւնները ազատութեան վրա:

Լուի Բլանի ձգտողութիւնը այն էր, մտնել «Ազգային» լրագրի խմբագրութիւնը, ուր Արման Կարրելը բանեցնում էր տաղանդի և բնաւորութեան ուժերից չը վիճված դիկտատորութիւնը հասարակապետական կուսակցութեան վրա: Լուի Բլանին չաջողվեցաւ հասնել կատարելապէս այդ նպատակին: Բայց դեռ առաջին յօդուածով, որով Բլանը սկսեց իր մասնակցութիւնը այդ լրագրի մէջ, ցոյց տուեց իր արժանաւորութիւնը ընկերակից լինելու այդ անգին Կարրելին, որը 1836 թւին Էմիլ դը Ժիրարդէնի մենամարտութեան գնդակին զոհ լինելով, առ յաւիտեան կնքեց իր անունը քաղաքացու անմահ առաքինութեան դրօշմով ֆրանսիական բոլոր յետագայ սերունդների աչքում:

1837 թւին Լուի Բլանը մնաց միակ խմբագիր «Առողջ մտքի» լրագրի, որի խմբագրապետը այդ թւին մեռաւ: Լրագրի ակցիոնէրները ուզեցին խլել Լ. Բլանից խմբագրի տեղը, բայց տեսնելով որ սրա հետ խմբագրութեան բոլոր աշխատակիցները իրենց հրաժարականները յայտնեցին, ստիպված էին զիջել: Լ. Բլանը նուիրեց «Առողջ միտքը» գլխաւորապէս հասարակաց հարցերին: Այդ ժամանակներումն էր, որ երկաթուղական հարցը երևեցաւ Եւրոպայում: Լուի Բլանը գրեթէ միակ անձն էր, որը պաշտպանում էր, թէ երկաթուղիների շինելը տէրութեան և ոչ մասնաւոր ընկերութիւնների գործ է: Նա կարծում էր, որ բոլոր դրա նման կօնցեսսիաները մասնաւորներին, ստեղծում են մենաշնորհութիւններ մի քանիսների օգտին և որ այդպիսի վարմունքը նըպաստում է ֆինանսական ֆէօդալութեան զարգացման:

Ճիշդ լինելու համար աւելցնենք, որ Լուի Բլանը խօսում էր այդ հարցի վրա պրինցիպիական սկզբունքի տեսակէտից: Եւ տնտեսական գիտութիւնը կարող է այդ կարծիքը միայն վաւերացնել: Բայց իսկ է և այն, որ Լ. Բլանը շատ պիտի սխալուէր, եթէ անմիջական գործունէութեան համար նա այդ սկզբունքից լօգիկական հետևողութիւններ դուրս բերէր:

Լուի Բլանի բռնած այդ դիրքը թշնամացրեց դէպի իրան լրագրի բոլոր ակցիոնէրներին: Նա թողեց իր պաշտօնը, զոհելով իր տեղը իր գաղափարներին: Այդ կարծեմ 1838 թւին էր: Քիչ ժամանակ յետոյ այդ լրագիրը անյայտացաւ:

(Կը շարունակվի)

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՀԱՆ Վարդ. ԲԱՍՏԱՄԵԱՆՑԻ մահուան տարեդարձի ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏԸ լինելու է Մողնու եկեղեցում, դեկտեմբերի 2-ին Հինգշաբթի օրը, ժամը 11-ին, ս. պատարագից յետոյ: Նորա մայրը և եղբայրը խնդրում են ազգականներին և ծանօթներին իրանց ներկայութեամբ հոգեհանգստին յարգել հանգուցելոյ յիշատակը:

2—2

Նաւթի ՏԱԿԱՌՆԵՐԻ համար տախտակներ (КЛЕПКИ ДЛЯ ФОТОГЕННЫХЪ БОЧЕКЪ) ցանկացողներին թէ պատրաստի և թէ ուզած չափսին պատրաստելու համար խնդրում եմ դիմել Բաթում, ԱՐՇԱԿ ԾԱՏՈՒՐԵԱՆՑԻՆ:

Въ БАТУМЪ, Аршаку ЦАТУРОВУ.

14—20

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
„ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ„
ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐՈՒԱՑ
Դասագիրք

„Կովկասեան գրախանութի„ հրատարակութեամբ և ծախվում է նոյն գրախանութում:

գինը 25 կոպէկ է:

գումարով առնող և ԿԱՆԽԻԿ վճարողին 20% զիջումն կը լինի:

կարելի է դիմել.

ТИФЛИСЪ. Кавказская книжная торговля—З. П. Грикурову.

կամ

ТИФЛИСЪ. на Авлабарѣ. Ованесу Назарянцъ.

Յ. Նազարեանց.

ՄԵՐ ՖԻՐՄԱՅԻ ԹԷՅԻ ԳՈՐԾԱԾՈՂՆԵՐԻՑ

Խոնարհաբար խնդրում ենք ուշադրութիւն դարձնել, որ բանդերօլների վրայ անպատճառ լինեն Կ. և Ս. տառերը:

Եղբայրներ Կ. և Ս. ՊՕՊՕՎ առևտրական տունը Մօսկվայի մէջ:

1—10

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ

Աւարտելով կրկնակի իտալական հաշւապահութիւնը, ցանկանում է մտնել գործակատար զանազան առևտրում, հասցէն իմանալ „Մշակի“ խմբագրատանը:

1—3

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻՑ (Doctor of Dental Surgery of the Baltimore College):

ՏԻԿԻՆ ՄԿՐՏՉԵԱՆՑ, ծն. Եակօբի, բժշկում է ամէն տեսակ ԱՏԱՄԻ ՑԱՒԵՐ և անում է հարկաւոր ՕՊԵՐԱՑԻԱՆԵՐԸ Ամերիկայի ամենանոր ձևով: Ընդունում է միայն ԿԱՆԱՆՑ և ԵՐԵԽԱՆԵՐԻՆ 10—3 ժամը: Լիսիցօվի տանը, Սադօվայա և Սերգիեվսկայա փողոցների անկիւնում:

6—15

ԹԷՅՑ առաջին հունձի այս տարի չափազանց գոյնաւոր և հոտաւէտ: Այդ թէյից ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ ստացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ: Օրինակ. Լաւ ԿՕՆԳՕ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՑՍԱ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ ԿԱՑՍԱՌԻ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆու-չու-ֆու թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց թղթի: Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ Անդրկովկասի համար, շօկօլադ Ֆրայ, Շեվիլդի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԴԱՌԻ, ՌԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ Վեբլի, ԹԱՄԲԵՐ Բարնեբիի, կօլմանի նըշըշտայ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ Շվարցի կէս գնով: ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷՅՈՒՄ № 156, 157, 158, 159 և 100:

85—100

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ. ԹԷՅԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՓՈՔՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

համեմատեցէք թէյ

1 ր. 10 կ. թէյի հետ ամեն տեղ	1 ր. 30 կ.
1 „ 20 „	1 „ 60 „
1 „ 40 „	1 „ 90 „
1 „ 60 „	2 „ 20 „
1 „ 80 „	2 „ 50 „
ամենալաւը 2 ր.	3 „ ——

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկօլադի և կակաօ-Ֆրայ էսսենցիայի, Պալմերի բիսկվիտների, Բազրի կօնֆեկտների, Շեֆիլդի դանակների, Տուրների գրիչների, Դառի հրացանների, Վեբլիի րէվօլվերների, Բարնոբիի թամբերի, Մեկինի ամաններ, կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, Շվարցի ալբօմներ և այլն և այլն:

31—100

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՕՆ

Հինգշաբթի, դեկտեմբերի 2-ին, հայերէն ներկայացումն

ՅՕԳՈՒՏ Տ. ՋԱԲԵԼԻ

I

ՍԻՐՈՅ ՓՈԽԱՐԷՆ ՍԷՐ

Դրամայի III արարուածը

II

ՏՕՏՕ

Վօդըվիլ I արար.

III

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՓՈԹՈՐԻԿ

Վօդըվիլ I արարուածով

IV

ՋԱԻԵՇՏ

կենդանի պատկերով:

Անտրակտներում երաժշտութիւն առաջնորդութեամբ պ. ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐՋԱՅԻ:

2—3

КАВКАЗСКОЕ ОТДѢЛЕНІЕ ГАЗЕТЫ „ГОЛОСЪ“

ПОДПИСКА НА 1883 ГОДЪ.

Подписная цѣна съ пересылкой 17. (отсылку подписныхъ денегъ отдѣленіе принимаетъ на свой счетъ).

Редакція отвѣчаетъ за исправную доставку, только тѣхъ экземпляровъ, на которые принята подписка въ отдѣленіи.

Подписка на „Голосъ“ и объявленія принимаются при „Центральной Книжной торговли“.

Статьи и сообщенія для помѣщенія въ текстѣ газеты „Голосъ“ должны быть доставляемы ЗАВѢДЫВАЮЩЕМУ отдѣленіемъ, (уголъ Саперной и Б. Водовозной д. и кв. ЕВАНГУЛОВА).

1—3

Լոյս տեսաւ մանկավարժական „ՎԱՐԺԱՐԱՆ“ ամսագրի № 4.

Բովանդակութիւն: Փ. Վարդանեան.—Սպենսէրի մանկավարժական մտքերը (շարունակութիւն): Յ. Ջիզիանեան.—Տնարարութեան ուսումնարաններ: Ա. Բահաթրեան.—Երկու օրինակելի դաս սրբազան պատմութիւնից: Ս. Պալասանեան.—Ազգային պատմութիւնը տարրական ուսումնարաններում (շարունակութիւն): Գ. Աղայեան.—Հարկաւոր է արդեօք ը հնչիւնի օժանդակութիւնը գրագիտութիւն ուսուցանելիս: Այլ և այլք: Մանկական բաժին, ա) Մանկական հէքիաթ, բ) Ղահվէ, գ) Թագաւորի նոր զգեստը.-Ջուարճալիք, հանելուկներ, խնդիրներ:—Յայտարարութիւններ:

„Վարժարանի“ տարեկան գինն է հինգ ր. տարին սկսվում է օգոստոսից և տևում է մինչև յունիսը:

Ստորագրուել կարելի է խմբագրութեան գրասենեակում, պ. Ծատուրեանի խանութում և Վ. Շահվերդեանի պավիլիօնում:

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԷՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ:

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը:

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ:

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի Վիէննայում դիմելով հետևեալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Միջի փողոց, կաթոլիչեսկայա փողոցի անկիւն № 13.

Միքայէլ Տէր-Նիկողոսեանցի պահեստ

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՄԵԲԵԼ ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱԹՆԵՐ 8—30 ր., ժամացոյցներ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սունդուկներ ճանապարհի 6—35 ր., մառաններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուխնի պղնձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ումիվալնիկներ մրամօրնի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռէվոլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաներ) րէվօլվէրի, սիգար Ռէնգարդի ֆաբրիկից. պապիրօս և թամբաքու կուշնարօվի գլզի պապիրօզի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՅ (չայ) ԵՂ. ՊԱՊՕՎՆԵՐԻ, բիսկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) Էյնէմի. կօֆէ Էյնէմի և Միխէյլօնի. Պետերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրոբկայ գինէփաճոռների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) դույթուկ (пухъ), պաղնուններ սամովարի և չայու, դանակ չանգալ զանազան ֆաբրիկաների 1 ր. 20 կ.—25 ր. դուժինը. գրչակոթներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. դանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., դանակ հացի 20 կ.—1 ր., հաւը, կուխնի 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիբօրներ կարելու մաշինայ. Անգլիական ութիներ, Բրիտանսկի չայնիկներ, կաֆէնիկներ ամենայն տեսակ, ջաղացներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրախմալ կարօրկէն 18 կ., վաքս Ֆրանսիայի ժակոյ, թուղթ փոշտի, կանվերտներ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչակոթ, քարետախտակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիէներ, գդալներ սեղանի և չայու ֆրաժէ, վարշավի և բրիտանսկի դուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չումիչկէք 45 կ.—5 ր., շամադաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխտ, պղսապոշկաններ վարշավու, ՌԵԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլբաներ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալստուկներ, գոտիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շքի. սանդրեր շիրմայու ոսկորէ, գուտապերչովի և փայտէ, շչոտկաներ գլխի, շորի, սապոկի, պոլի և կարտի համար. չուլքի թէլ (бумага) մատկի կօճի և շալէ (гарусъ) ֆէլչատկէք մարդկերանց և կանանց, պորտմաններ, քիսաներ, պապիրոսի ամաններ և մանր գալանտերէյնի ապրանքներ, սապոն ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կօոր, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, Գլիցերին ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշոկներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՕՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն:

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և գիջումով վերցնելով ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտ գտնվում են ՄԻՔԱՅԷԼ ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

180—180

Միջի փողոց, կաթոլիչեսկայա փողոցի անկիւն № 13.